

Monnickendam, 9 juni 2026

Raadsnummer: 177-552

Zaaknummer: 144480

Portefeuillehouder: Marian van der Weele
Contact via: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Wettelijke grondslag voor raadsbevoegdheid: Artikel 51, vierde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, Algemene wet bestuursrecht.

Aan de Raad

Onderwerp: 9e Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond

Voorstel

De raad wordt voorgesteld om toestemming te verlenen aan het college om in te stemmen met de 9e wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJmond (GR ODIJmond)

Inleiding

In 2023 stelde het bestuur van Omgevingsdienst IJmond (ODIJmond) het Plan van Aanpak Toekomstbestendig ODIJmond op. Met dit Plan van Aanpak beschrijft het bestuur op welke wijze de organisatie toewerkt naar enerzijds een toekomstbestendige organisatie en anderzijds de landelijke robuustheidseisen waaraan omgevingsdiensten vanaf 1 april 2026 moeten voldoen. Onderdeel van dit plan is het actualiseren van de governance, waaronder het aanpassen van de Gemeenschappelijke Regeling (GR).

De huidige governance vraagt om een herijking, omdat deze niet meer aansluit bij de huidige situatie. De opdrachtgever–opdrachtnemer relatie en contractafspraken zijn onvoldoende scherp om vanuit beide kanten voldoende te kunnen sturen op de realisatie van de opdracht. Een herijking van de governance moet eraan bijdragen dat er een gelijk speelveld ontstaat tussen de deelnemers en moet scheefgroei in de financiering voorkomen. De GR ODIJmond is herijkt in de voorgestelde 9e wijziging GR ODIJmond. Om tot een actualisatie van de GR ODIJmond en daarmee dit wijzigingsvoorstel te komen, is via werk- en klankbordgroepen vanuit proces, inhoud en juridische expertise intensief samengewerkt met alle deelnemers. Op advies van de juridische klankbordgroep heeft een onafhankelijke externe jurist en een autoriteit in Nederland op het gebied van gemeenschappelijke regelingen het concept juridisch beoordeeld.

De gemeenteraden en Provinciale Staten (hierna raden en staten) zijn eerder om hun zienswijzen gevraagd over de voorgestelde 9e wijziging GR ODIJmond. De zienswijzen zijn verwerkt zoals aangegeven in de Nota zienswijzen en reactie (bijlage 3). De raden en staten worden nu om hun toestemming gevraagd om de voorgenomen 9e wijziging GR ODIJmond vast te stellen. De colleges zijn bevoegd om vervolgens de 9e wijziging van de GR ODIJmond vast te stellen.

Op 5 maart 2026 heeft u de behandeling van het voorstel over de zienswijze aangehouden tot de volgende voorbereidende raadsvergadering. Op 7 mei 2026 heeft ODIJmond, tijdens de beeldvormende vergadering, het programma Toekomstbestendige ODIJmond aan u gepresenteerd. ODIJmond heeft u ook een toelichting gegeven op deze 9^e wijziging. In bijlage 4 vindt u deze presentatie.

Argumenten

1.1 *Programma Toekomstbestendig ODIJmond als aanleiding voor de wijziging*

Eind 2023 is binnen de Gemeenschappelijke Regeling ODIJmond het bestuurlijke gesprek gestart over de continuïteit van de dienstverlening en de positie van de organisatie, mede in het licht van de landelijke robuustheidseisen voor omgevingsdiensten. Dit heeft geleid tot het Programma Toekomstbestendig ODIJmond, dat is gericht op het operationeel en financieel in control brengen van de organisatie om zo de huidige opdracht, met tenminste het huidige niveau van dienstverlening, met borging van kwaliteit en continuïteit, te kunnen blijven uitvoeren. De voorgestelde wijziging van de GR is een rechtstreeks uitvloeisel van dit programma.

1.2 *Noodzaak tot herziening van de Gemeenschappelijke Regeling*

Uit de analyse van het adviesbureau dat ODIJmond ondersteunt blijkt dat binnen de huidige GR sprake is van ongelijke deelname van de deelnemers, wat heeft geleid tot disbalans in bestuurlijke verhoudingen, financiële bijdragen en risico's. Daarmee is in de loop der jaren een complexe structuur ontstaan. Actualisering van de GR is noodzakelijk om deze disbalans te herstellen en duidelijke kaders te stellen voor governance, continuïteit en flexibiliteit, en kaders te bepalen waardoor de opdrachtgevers- opdrachtnemerspositie goed kan worden ingevuld.

1.3 *Met het 9^e wijzigingsvoorstel van de GR ODIJmond worden de volgende zaken geborgd voor de deelnemers:*

- Herstellen van de stemverhoudingen op de huidige situatie. Door aansluiting te zoeken bij de omvang van het totale takenpakket dat een deelnemer bij ODIJmond belegt, ontstaat een fair-vertrekpunt, namelijk inspraak op basis van inbreng.
- De deelnemers participeren via mandaat op basis van hetzelfde uitgangspunt in de GR. Dit zorgt voor een gelijk speelveld tussen de deelnemers en een duidelijke positie en taak voor ODIJmond.
- Door voor alle deelnemers eenduidige, uniforme uitgangspunten te formuleren voor onderwerpen als continuïteit, flexibiliteit en uniformiteit versus maatwerk, ontstaat stabiliteit en worden risico's evenredig verdeeld binnen de GR.
- Uittreding en desintegratie worden specifiek geregeld. Uitgangspunt is 'wie breekt, betaalt' op basis van redelijkheid en billijkheid. Hiermee ontstaat duidelijkheid voor de deelnemers, en worden ook de collectieve en individuele posities beschermd.
- De herijkte financieringsstructuur en bijbehorende spelregels zijn ingebed in de GR.
- De rolscherpte tussen opdrachtgevers en opdrachtnemer zal bijdragen aan het professionaliseren van de samenwerking tussen deelnemers en ODIJmond.
- Er ontstaat een basis en vertrekpunt om de complexe structuur van DVO's en contracten om te zetten naar een uniforme DVO-structuur. Dit leidt tot overzicht, inzicht en een stuurbare situatie voor opdrachtgever en opdrachtnemers.
- De 8^e wijziging van de GR was al in lijn gebracht met de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regeling. Het huidige wijzigingsvoorstel is hier ook op getoetst.

1.4 *Raden en Staten hebben de mogelijkheid gehad om zienswijzen in te dienen*

De GR ODIJmond is een GR met gemeenten en de provincie als deelnemers. Hoofdstuk IV van de Wet gemeenschappelijke regelingen is dan van toepassing. Het vaststellen van de 9^e wijziging van de gemeenschappelijke regeling is een bevoegdheid van de colleges van de deelnemers. Voordat de colleges besluiten over de definitieve wijziging, moeten zij de raden en staten om een zienswijzen vragen over de voorgestelde wijzigingen. Dit is een verplichting uit de Wet gemeenschappelijke regelingen (artikel 51, tweede en derde lid). Op deze zienswijzen geven de colleges een reactie (zie bijlage 3: Nota van zienswijzen en reactie). Vervolgens geven de raden en staten toestemming, waarna de colleges een besluit nemen.

1.5 De toelichting van de GR is gewijzigde na inbreng van uw raad

De gemeenteraad heeft geen zienswijze ingediend binnen de wettelijke termijn van acht weken. Tijdens de beeldvormende raadsvergadering van 7 mei 2026 heeft uw raad echter een vraag gesteld over de wijze van besluitvorming en de uiteindelijke zeggenschap van de raad over de taken die bij de ODIJmond worden belegd. Naar aanleiding van deze vraag heeft het Algemeen Bestuur van de Omgevingsdienst IJmond op 13 mei 2026 besloten de toelichting op de GR aan te passen. Aan de toelichting op de GR is een aanvullende tekst toegevoegd waarin nader wordt ingegaan op de positie en zeggenschap van de gemeenteraden en de vereiste toestemming van het Algemeen Bestuur. De gemeenteraden behouden hun positie en autonomie als zij besluiten meer of minder taken bij de ODIJmond te beleggen. Deze toelichting maakt integraal onderdeel uit van de GR en daarmee van de afspraken tussen de deelnemers (onderdeel C van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling). In de bijlagen bij dit voorstel zijn de gewijzigde gemeenschappelijke regeling en de Nota van zienswijzen en reactie opgenomen.

Kanttekeningen

2.1 ODIJmond voldoet nog niet aan het omzetcriterium om robuust te kunnen zijn

Met het op orde brengen van de basis werkt ODIJmond aan een toekomstbestendige organisatie. Om ook te voldoen aan alle robuustheidscriteria waaraan omgevingsdiensten dienen te voldoen, onderzoekt het bestuur van ODIJmond via een parallel spoor enkele toekomstscenario's: een fusie met andere omgevingsdienst en een scenario waarin de organisatie zelfstandig kan voldoen aan de robuustheidseisen.

2.2 De raden en staten dienen het college toestemming te verlenen voor het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling

Om de gemeenschappelijke regeling te wijzigen, heeft het college toestemming nodig van de gemeenteraad. Toestemming kan alleen worden onthouden wanneer er sprake is van strijd met het recht of het algemeen belang. Raden en staten hebben geen andere redenen om toestemming te onthouden. Toestemming kan ook niet onder door de raad of staten te bepalen voorwaarden worden gegeven. Ook is het niet mogelijk om wijzigingsvoorstellen in te dienen op de tekst van de voorgestelde 9e wijziging GR ODIJmond. Bij de voorliggende wijziging van de gemeenschappelijke regeling is geen sprake van voorgenoemde strijdigheid.

Financiële toelichting

Het voorstel heeft geen financiële consequenties.

Het proces van herijking van de GR ODIJmond staat niet op zichzelf. Gelijktijdig is ook de financieringsstructuur herijkt. Deze is verwerkt in de kadernota 2027. Op 5 maart 2026 heeft u ingestemd met het insturen van de wensen en bedenkingen zoals door het college voorgesteld. In de begroting 2027 wordt de nieuwe financieringsstructuur vastgelegd en worden de noodzakelijke structurele middelen opgevraagd om ook financieel de basis op orde te brengen. Daarmee wordt de balans hersteld tussen de opdracht en de beschikbare middelen.

Communicatie

Na instemming met het concept besluit, met toestemming van de raad, wordt het Dagelijks Bestuur van ODIJmond hiervan op de hoogte gesteld.

Burgemeester en wethouders,

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. M.C. van der Weele
burgemeester

Bijlagen bij dit document:

1. Bijlage 1: 9e Wijzigingsvoorstel GR ODIJmond
2. Bijlage 2: Wijziging GR was-wordt-tabel
3. Bijlage 3: Nota van zienswijzen en reactie
4. Bijlage 4: Presentatie ODIJmond Programma Toekomstbestendige ODIJmond
5. Concept raadsbesluit